

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ:**

**ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

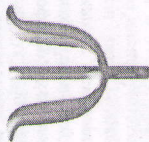
Національна академія педагогічних наук України
Міністерство освіти і науки України
Інститут психології імені Г.С. Костока НАПН України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології
Кафедра загальної та практичної психології Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

Спільна наукова лабораторія психології навчання Кам'янець-Подільського
національного університету імені Івана Огієнка та Інституту психології
імені Г.С. Костока НАПН України

Кафедра практичної психології Херсонського державного університету (Україна)
Кафедра соціальної педагогіки Інституту педагогіки
Жешівського університету (м. Жешів, Республіка Польща)
Академія імені Яна Длугоша в Ченстохові
(м. Ченстохова, Республіка Польща)

Кафедра психології Брестського державного університету
імені О.С.Пушкіна (м. Брест, Республіка Білорусь)

Кафедра психології, Білоруський державний університет
(м. Мінськ, Республіка Білорусь)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ:
ПЕРСПЕКТИВНИ ТА ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ НАУКОВИХ**

ДОСЛІДЖЕНЬ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

МАТЕРІАЛИ

V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

19 листопада 2019 року

Кам'янець-Подільський – Київ – Херсон – Жешів – Брест – Мінськ, 2019

<i>Urszula Grusa-Miqsik</i>	57
Developing Moral Reasoning – Teachers Dilemmas	
<i>Гудима О.В., Гудима У.В.</i>	
Скаутський рух як засіб національно-патріотичного виховання підлітків	58
<i>Дудиц І.Р.</i>	
Розвиток уяви у молодших школярів засобом мультимедійних презентацій	63
<i>Зеркаль Я.В.</i>	
Роль спілкування у формуванні особистості в юнацькому віці та розвиток міжособистісних стосунків	67
<i>Карась С.О.</i>	
Робота з підлітками з РАС у межах проекту «Progetto autismo»	71
<i>Клюєва Г.В.</i>	
Бодіпозитив та бодішеймінг як предмет психологічного дослідження	74
<i>Коваль І.В., Гаврилюк І.А.</i>	
Взаємозв'язок когнітивних стилів та оволодіння іноземною мовою студентами ЗВО	77
<i>Кощельник К.С.</i>	
Агресивність сучасної молоді	81
<i>Кравців В.В., Тауровецька Н.І.</i>	
Психологічний аналіз рівня духовного розвитку у сучасної молоді	85
<i>Куриця А.І.</i>	
Партнерство логопеда та сім'ї в логопедичній роботі	89
<i>Куриця Д.І., Гоцуляк Н.Є.</i>	
Лідерські якості студентської молоді	91
<i>Максименко К.С.</i>	
Психотерапевтичские механизмы лечебных воздействий и интервенций	94
<i>Miqso Janusz</i>	
Rola nowych interaktywnych syfrowych mediów w edukacji międzykulturowej	99
<i>Онуфрієва Л.А.</i>	
Professional formation features and realization through the prism of value life regulators	103
<i>Онуфрієва Л.А. Семенів Н.М.</i>	
Культурно-ціннісні орієнтації розвитку особистості студентів в епоху євроінтеграції	107

<i>Pulach Marek, Szajna Krystian</i>	
Zatrudnienie osob inkruminiowanych elementarna forma kształtowania postaw prospołecznych w warunkach instytucji totalnej	112
<i>Переконська Т.В.</i>	
Покращення властивостей уваги в умовах НУШ	116
<i>Piechota Beata</i>	
Autorytet pauczyciela klas poszatkowych w rozwijaniu zainteresowań szkolniczych uczniów	119
<i>Рудзевич І.Л., Герета В.В.</i>	
Використання невербальних засобів спілкування у процесі міжособистісної взаємодії молодших школярів з порушенням інтелектуального розвитку	120
<i>Ряховська Т.Л.</i>	
Актуальність дослідження ролі тривоги у формуванні та підтримці психотичних симптомів у клініці ендогенних психічних захворювань	124
<i>Сімко А.В.</i>	
Особливості застосування фізичних вправ при порушеннях психомоторного розвитку у дітей	127
<i>Сімко Р.Т.</i>	
Психологічні особливості гри, навчання та праці як основних видів діяльності людини	131
<i>Славіна Н.С., Халахур В.В.</i>	
Види обдарованості та типологія обдарованих дітей	134
<i>Таран О.О.</i>	
Засоби боротьби з інвективами (лихослів'ям)	137
<i>Фукур М. І., Дідик Н.М.</i>	
Особливості довторивалої пам'яті молодших школярів з інтелектуальними порушеннями	141
<i>Хваліна Ю.С.</i>	
Прокрастинація та її причини у юнацькому віці	145
<i>Чайковська О.М., Посна Є.О.</i>	
Комунікативна діяльність майбутніх психологів: сутність та характерні особливості	149
<i>Чеканська О.А., Данчук Ю.П.</i>	
Науково-теоретичні засади дослідження феномену «Професійного вигорання»	152
<i>Щербак Т.І.</i>	
Я-концепція як фактор професійного самовизначення у ранній юності	156

обробку соціально значущої для індивіда інформації [4].

Ми проводимо дослідження, яке має пряме відношення до поняття самооцінки. Відповідно до теоретичних та практичних досліджень Б.Г.Ананьєва, Н.Є. Анкудиної, А.В. Захарової, С.Ф. Спічак, П.Р. Чамати, С.М.Юлдашовой та інших виключне значення для розвитку самооцінки має вступ дитини до школи та освоєння нею нової соціальної ситуації розвитку. І нашою гіпотезою є те, що з віком соціум все більше впливає на прийняття особистості себе та інших, отже на рівень самооцінки.

Нашими респондентами є 15 осіб в юнацькому періоді та 15 осіб у підлітковому періоді, це студенти 4 курсу та ліцеїсти 9 класу. Ці дві групи були обрані не випадково, бо саме в цьому віці бажання бути причетним до певної компанії, бути прийнятим та схваленим є найбільш помітним. Для діагностування необхідних нам показників ми використовуємо такі методики: Опитувальник VIQI (Thomas F. Cash) (вплив образу тіла на якість життя), «Опитувальник образу власного тіла» О.А. Скугаревського, Тест «Соціальний інтелект» Гілфорда, авторська анкета «Бодіпозитив та бодішеймінг».

На даний час, діагностування вже пройшли 9 юнаків і за їх результатами по авторській анкеті була складена таблиця 1.

Таблиця 1

Результати за анкетною «Бодіпозитив та бодішеймінг»			
Шкали	Кількість респондентів	Шкали	Кількість респондентів
Кількість респондентів із результатами за шкалою бодіпозитиву від 1 до 4	11%	Кількість респондентів із результатами за шкалою бодішеймінгу від 1 до 4	55%
Кількість респондентів із результатами за шкалою бодіпозитиву від 4 до 7	11%	Кількість респондентів із результатами за шкалою бодішеймінгу від 4 до 7	33%
Кількість респондентів із результатами за шкалою бодіпозитиву від 7 до 10	55%	Кількість респондентів із результатами за шкалою бодішеймінгу від 7 до 10	11%
Кількість респондентів із результатами за шкалою бодіпозитиву від 10 та вище	22%	Кількість респондентів із результатами за шкалою бодішеймінгу від 10 та вище	0

В анкеті було використані поняття бодіпозитив та бодішеймінг, досліджуваним були надані наступні переклади: бодішеймінг - критикувати кого-небудь на підставі форми, розміру або зовнішнього вигляду його тіла; Бодіпозитив - соціальне течя, яка вчить

позитивному ставленню до свого тіла, його тотального прийняття і вільного самовираження.

Спираючись на отримані дані можна стверджувати, що в більшості респондентів тенденція до безцінного сприйняття оточуючих людей та відсутність прагнення до знецінення особистості інших, через невідповідність певним стандартам краси.

До того ж 89% юнаків зазначили, що відчували тиск соціуму спрямований на їх зовнішній вигляд. Це підтверджує надану вище гіпотезу. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі ми бачимо у розширенні психологічного інструментарію та складання психокорекційної програми, яка буде спрямована на підвищення кількості бодіпозитивних людей.

Список використаних джерел

- 1) Смирнова Н.Л. Социальные репрезентации интеллектуальности / Н.Л.Смирнова // Психологический журнал. – 1994. – № 6. – С. 61–63.
- 2) Развитие социально-перцептивной компетентности личности / Материалы научной сессии, посвященной 75-летию академика А.А.Бодалева. Под общ. ред. Деркача А.А. – М.: Луч, 1998. – 248 с.
- 3) Гилфорд, Дж. Три стороны интеллекта / Дж. Гилфорд // Психология мышления. – М., 1965. – 397 с.
- 4) Геранюшкина Г.П. Социальный интеллект студентов-менеджеров и его развитие в условиях формирующего эксперимента : Дисс. канд. психол. наук / Галина Петровна Геранюшкина. – Иркутск, 2001. – 170 с.

І.В. Коваль, кандидат психологічних наук, доцент,
Хмельницький національний університет,
м. Хмельницький, Україна,
І.А. Гаврилюк, студентка 3 курсу факультету іноземної філології,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК КОГНІТИВНИХ СТИЛІВ ТА ОВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ СТУДЕНТАМИ ЗВО

Процес оволодіння іноземної мови є однією із складних і актуальних проблем педагогічної психології, адже саме викладач і студенти можуть здійснити якісний зворотний зв'язок, а, отже, лише у

груповій роботі можна подолати психологічний бар'єр, що виникає у реальному спілкуванні. Викладач іноземної мови повинен організувати спільну діяльність студентів на занятті, враховуючи неповторні індивідуальні особливості кожного студента, тобто когнітивні стилі, які обов'язково повинні враховуватися викладачем у своїй роботі.

Тому саме викладач закладу вищої освіти (ЗВО) визначатиме, які індивідуальні особливості є найбільш інформативними з точки зору міри їх піддатності впливу, і наскільки їх визначення може бути прогностичним в аспекті пов'язаності з іншими особливостями навчальної та професійної діяльності; тобто намагатися визначити базові, основні, «системоутворюючі» індивідуальні особливості, на які варто звертати увагу більше всього.

З огляду на це заслуговує на увагу прояв у навчальній діяльності студентів таких індивідуальних особливостей як стилі. Під стилем будь-якого рівня узагальненості повинна розумітися така характеристика (або характеристики) особистості, яка описує не лише рівень, але і спосіб, манеру поведінки чи діяльності. Причому ці характеристики мають спостерігатися як у експериментально-тестовій ситуації, так і у реальній діяльності. Стиль визначається як набір певних рис, що виконують інструментальну функцію у діяльності, тобто виявляють схильність даної людини використовувати одні операції і не використовувати інші. Передбачається, що самі операції є відносно незалежними від змісту виконуваної діяльності, а уподобання одних чи інших може виявитися або сформуватися тоді, коли у людини є хоча б гіпотетичний вибір. Тобто, чим більш жорсткі вимоги ставити до людини ситуація, тим менше проявляється притаманний людині стиль, і тим менш своєрідний стиль у неї формується. Але більш або менш своєрідний стиль, манера, уподобання, схильність діяти так, а не інакше, формується у кожної людини.

Досить тривалі дослідження пізнавальних процесів і пізнавальної діяльності показали, що існують досить стійкі індивідуальні особливості щодо способів переробки інформації і взаємодії з інформаційним полем взагалі. Вони стосуються насамперед базових, «довербальних» операцій по впорядкуванню інформаційного потоку. Такі стійкі індивідуальні відмінності у способах організації та переробки інформації і досвіду одержали назву когнітивних стилів. Ці стилі являють собою постійність («консистентність») способу чи форми пізнання на відміну від змісту пізнання або рівня здібностей, які проявляються у когнітивній активності.

Дослідження процесу психічного розвитку як такого і розвитку окремих психічних процесів привело дослідників до висновку, що розвитку притаманна тенденція до диференціації та спеціалізації

окремих процесів та інших структурних компонентів будь-якої властивості. Це виявляється, зокрема, в тому, що підвищення продуктивності (рівня розвитку) кожної взятої до розгляду риси супроводжується зниженням показників зв'язаності окремих її структурних елементів. Так само знижуються кореляції між різними процесами. Це стосується і пам'яті, і мислення, і багатьох інших процесів та властивостей, оскільки, як вважається, «сутність генезу психічних явищ полягає у прогресивній диференціації, у вдосконаленні психічних функцій та їхній зростаючій централізації». Звичайно, великого (вирішального) значення для розвитку будь-якої системи мають інтеграційні процеси, саме вони визначають характер системності процесів. Проте співвідношення інтеграційних та диференційних процесів різне і мінливе. Система може бути інтегрованою у різний спосіб, більш або менш вдало, адекватно. І таким чином, у розвитку систем вирізняються дві невідчужувані одна від одної тенденції: тенденція до все більшої диференціації та спеціалізації і тенденція до збереження інтегрованої системи.

Когнітивні стилі розуміються як теоретичні конструкти, що стосуються описання відносно стійких форм мислення, установок, розуміння, набуття знань, що проявляє індивід у сприйнятті оточення та розуміння своїх відносин з цим оточенням. Зустрічаються також більш звужені тлумачення сутності когнітивних стилів, що відносять їх переважно до способу переробки інформації, розуміння стилю як «формально-динамічної характеристики діяльності, що відображає індивідуальні вподобання у способах переробки інформації. Але і тут визнається, що стилі (повинні бути) дотичні до всього спектру інформаційних психологічних подій людини.

Відтак когнітивні стилі концептуалізуються як стійкі атитюди, уподобання або звичні стратегії, що визначають типовий для індивіда спосіб сприйняття, запам'ятовування, мислення, вирішення задач. Когнітивні стилі – це «способи (форми) сприйняття, мислення та дій суб'єкта, що задають індивідуально стійкі і в цьому розумінні особистісні характеристики вирішення пізнавальних задач у різних ситуаціях, але переважно в ситуаціях невизначеності»; «стійкі індивідуальні вподобання у способі організації сприйняття і концептуальної категоризації зовнішнього світу»; сукупність індивідуальних прийомів оперування інформацією, що сформувалися в індивіда і які є досить стабільними.

Згідно з цим розумінням когнітивний стиль термінологічно існує як пара біполярних категорій, що позначають відповідний вибір когнітивного стилю (наприклад, «рефлексивність-імпульсивність», «аналітичність-синтегичність тощо). Це означає, що кожна дана ознака змінюється більш-менш плавно, тобто між «ригідністю» і

«гнучкістю» немає різкої межі. Для кожного стилісового виміру існують специфічні діагностичні процедури, і в результаті тестування кожна людина отримує певне місце на шкалі між протилежними полюсами, тобто екстремальними значеннями такого параметра, а більшість протестованих людей потрапляє в середню частину шкали, і чим більш екстремальні значення показують підслідні, тим таких підслідних менше.

Стильових параметрів (власне когнітивних стилів) вирізнено кілька, і кожну людину тестують за кожним параметром окремо: будь-яка людина «володіє» кількома стилями. Інша річ, що можливі найрізноманітніші варіанти міри вираженості стильових ознак у цієї людини: один параметр у неї може бути яскраво, сильно виражений, а інші – не обов'язково. Отже, людину можна описувати з точки зору декількох стилів. На сьогодні найбільш ґрунтовно дослідженими є стилі «залежність-незалежність від поля», «аналітичність-синтетичність» («ширина діапазону еквівалентності»), «рефлексивність-імпульсивність», «ригідність-гнучкість» («вузькість-гнучкість»), «когнітивна простота – складність».

Більшість дослідників погоджуються з тим, що когнітивний стиль визначає не ефективність чи продуктивність розвитку пізнавальних процесів як таких, а, відносячись до механізмів, що регулюють перебіг і рівень прояву цих пізнавальних процесів, являє собою «когнітивний» аспект особистості. Тобто стилі належать радше до процесів керування пізнавальними процесами, визначаючи їхню напруженість, послідовність, міру використання і т.д. В цьому плані когнітивні стилі не мають прямого відношення до змісту та результативності діяльності, але опосередковано все ж впливають на її успішність, що дає підстави називати їх «іншими» розумовими здібностями.

Менше відомостей про вплив когнітивних стилів на формування стратегії у пізнавальній чи навчальній діяльності. Тут відчувається певний дефіцит психологічних знань, оскільки ядром для успішної навчальної діяльності є «якісна» пізнавальна діяльність. Подібних досліджень відносно більше лише стосовно стилю «рефлексивність-імпульсивність» є сильною диференціальною відзнакою не лише для пізнавальної діяльності дітей молодшого чи середнього шкільного віку, а і дорослих, тобто і для студентів також. Щодо студентів взагалі, то існує зовсім мало відповідних досліджень, і ті в основному стосуються стилю «залежність-незалежність від поля».

Висновки. Когнітивний стиль робить значний, а подеколи визначальний внесок у навчальну діяльність студентів. Це не обов'язково виражається винятково у високій навчальній успішності, оскільки мотивація навчання студентів значно відрізняється як від мотивації школярів, так і від мотивації у професійній трудовій

діяльності. Навчання, а точніше, учіння студентів відбувається на основі і у вигляді більш-менш сформованого, усталеного індивідуального стилю діяльності, де різномірневі індивідуальні особливості скомпеновані і скомпенсовані у певний спосіб. І чи не найбільший внесок у формуванні індивідуального стилю навчальної діяльності роблять когнітивні стилі, оскільки основною їхньою функцією є регулювання пізнавальних процесів. Щодо вивчення іноземної мови, то тут різні стилісові уподобання мають впливати не стільки на загальну успішність, скільки визначати специфіку структури успішності навчання.

Список використаних джерел

1. Коваль І.В. Когнітивні стилі як індивідуально-психологічні передумови оволодіння іноземною мовою у вищому навчальному закладі. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2018. Вип. 40. С. 174–184. DOI:10.32626/2227-6246.2018-40.174-184
2. Witkin H.A. Cognitive style: Essence and origins. *Psychological Issues*. 1982. Mon.51. 141 p.
3. Willis D. Towards a New Methodology. *English Teaching Professional*. 2004. №33. P.4–6.
4. Wingate J. The Power of Attention. *English Teaching Professional*. 2004. №34. P. 35.

К.С. Кошельник, студентка факультету іноземних мов,
Науковий керівник: Н.М. Макаренко, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та вікової психології,
Криворізький державний педагогічний університет,
м. Кривий Ріг, Україна

АГРЕСИВНІСТЬ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Вступ. Метою даної статті є розкриття та дослідження такої проблеми як агресивність сучасної молоді, головні її причини та шляхи профілактики. Відомо, що ця проблема супроводжувала усе людство з найдавніших часів, проте в Україні ця тема є недостатньо вивченою. Через різке збільшення агресивних проявів у поведінці сучасної молоді наразі сьогодні вказана тема є однією з найгостріших